

Викладачу історії
Київської школи економіки
Стадному Єгору Андрійовичу
ВІД студентки першого курсу

РЕФЛЕКСІЯ

На книгу Тімоті Снайдера «Червоний князь»

Вступ

Настав час сказати правду: під час перегляду силабусу, я обрала цю книгу з ціллю дізнатися більше про «Червоний терор» Сталіна на українських теренах. Це хибне судження можна зробити, якщо взяти до уваги інші праці Снайдера. Зараз радію, що сюжет пішов зовсім іншим руслом та не зламав мені психіку ще більше. Поглибити знання про Австрію, таку величну країну, що правила значною частиною Європи протягом декількох століть без перерв та занепадів. І хоч цей вир подій під назвою «перелом століть» так сильно розкрутився, що за масштабами не зачепив лише Австралію й Антарктиду, життя одного українця дуже щільно вписалося в такий розклад. Кожен тоді жив за умовами, які диктували режим, країна та можливості. І, після опрацювання, можу зробити висновок у вигляді аудіо із соціальних мереж, що повністю описало життя Василя Вишиваного. Посилання додається в джерелах. (0)

Які історична подія чи період описані в книзі?

Сюжет розгорнувся на теренах Центральної Європи в кінці 19 та протягом 20 століття. Це доволі тривалий період часу, перенасичений подіями. В залежності від того, з якої точки зору дивитися, то кожен розсудить 20 ст. як час, коли відбувалися масові вбивства людей, і як час вибуху наукового прогресу і в області зброї, і техніки, і природничих наук. І, звичайно, це повна зміна суспільного устрою. На мою думку, Європа потребувала якогось апокаліпсиса, щоб демократизуватися, відкинути монархічні устрої й зрозуміти ціну людського життя.

В книзі, особливо в розділах «Червоне» та «Сіре», яскраво описано дві - навіть три - окремі гілки: австрійський занепад, польське піднесення й українські спроби самоствердження. Факторів, які стимулювали такі зміни, було дуже багато. Відкриває цей глобальний список Перша світова війна, яка після протесту сербських студентів, вибухнула ніби атомна бомба. Гніт довго тлів, у всіх країн Європи були претензії щодо певних територій, розділення економічного впливу та власної потуги. Багато фактів домовленостей замовчуються досі, нам відомо лише про Антанту й Троїстий союз, в який, до речі, Австрія вступила майже не по своїй волію

Власне, щодо Польщі. Після фатальної помилки, зробленої ще за часів поділів Речі Посполитої сеймом, шляхта ще більше усвідомила важливість бути окремими разом, а не поділеними між трьома імперіями. Найдавніші роди і прямі чи непрямі спадкоємці польської корони намагались повернути собі колишню славу. Тут декільком князям допоміг ерцгерцог Штефан, який передбачив падіння своєї батьківщини і майже зміг створити «нову Австрію» на Галичині. «Габсбурги

одружувалися, щоб правити». (1.1) Але основне піднесення сталося вже пізніше, коли на політичній арені з'явився Пілсудський з організованою армією та глибокою національною свідомістю. На мою думку, прихід диктатури в Польщі став початком кінця Українського відродження на Галичині.

Під тиском старої Австрії та нової Польщі повним ходом тривала Українська революція. Події змінювали одна одну з неймовірною швидкістю, влада то втікала з Києва, то поверталася. Ще триває війна, на Заході УСС у складі австрійської армії повністю розбите, вже на цій основі формується ЗУНР, Скоропадський та «маріонетковий уряд» Німеччини борються з Центральною Радою, у петербурзі жовтнева революція. Економіка не те що занепала - її просто немає. Армія - неконтрольовані взводи отаманів з ідеями антисемітизму, і студенти, які віддали свої життя під Крутами. І серед цього хаосу, австрійський українець Василь Вишиваний створює Нову Січ, має в планах відновити Гетьманщину. Ось де наша нація могла б розвинутися, але через неконтрольованість ситуації на власній території керівники рухів не бачили реального виходу з «Чотирикутника смерті».

Часи Другої світової описані не так яскраво, як би того хотілося. Не збереглося свідчень чи доказів, що Вілл якось контактував з ОУН, а пізніше - з УПА. Звичайно, були спроби вийти на Коновальця чи Мельника, але історія може розповісти лише про деяких зв'язківців. (1.2) Мене вразило створення Ордену святого Юри та прагнення Вілла облаштувати двір українського народу фашизмом. Для більшості українців фашизм часто прирівнюється до нацизму, хоч це і не правильно.

Найбільше здивувала остання частина, де Снайдер коротко описав своє бачення Помаранчевої революції та становлення України як суверенної держави. Приємно чути, що інтелігенція з-за кордону реально дивиться на ситуацію та пояснює її студентам.

Яку головну ідею хотів донести автор? Як він аргументує своє твердження?

Снайдер чітко показав українцям і світу, як Вільгельм фон Габсбург прагнув відновити українську державу, скільки сил та ресурсів він вклав у реставрацію колишньої Гетьманщини. Бажання існувало, але склалось враження, ніби іноземець-побратим мав набагато кращі плани реалізації тієї мети, якщо порівнювати із універсалами ЦР, Брестським договором, а потім - усіма рухами, які, ніби хвилі, прокачувалися сучасними теренами. Зокрема так згадує про ситуацію Мирон Кордуба: «У розмові ахикнязь звернув увагу на те, що українці не здають собі справи, яку важливу хвилину своєї й світової історії переживають, і виявляють замало енергії». (2.1)

Вільгельма цікавила не тільки створення України як окремої держави - він знав нашу мову, нашу культуру, звичаї. Цікавився козаками ще з часів переїзду до Галичини. Хоч і батько намагався насадити йому польську любов, Штефану не вдалося того зробити. «Із польської літератури Віллі усвідомив, що поляки й українці перебували у давній ворожнечі за землі, які обидва народи вважали своїми» (2.2) «Перша моя книжка в українській мові, яку я прочитав з допомогою Примака, була мала «Історія України» Грушевського... Розуміється, Шевченка читав я з запалом, а також всю стрілецьку літературу». (2.3)

Вільгельм не покинув своїх ідей навіть попри радянську окупацію. Створений собор Святого Юрія, що діяв у Відні, а потім - активна діяльність у складі УГВР 1944-46 в Парижі - ці організації добилися зустрічі з представником президента Франції. (2.4)

Наскільки аргументовано автор висловлює свої тези? Чи змінилась ваша думка після прочитання?

Ця книга змусила мене кардинально змінити свої уявлення про ті часи. І висновок зараз буде радикальним, але реальним: наша середня освіта - це щось між «тут можна перебільшити» (випадок Ющенко і голодомор 1932-33) і «а тут треба замовчати, що взагалі таке було». Чому в книзі «Історія України. 10 клас» для Вишиваного відведено лише невеличка замітка в кінці сторінки, яку ніхто не читає? Українці не хочуть визнавати, що архикнязь Австрії зробив набагато більший вклад у наш розвиток, ніж, до прикладу, Махно.

Я був (-ла) вражений (-на) тим, як Снайдер майже чітко дає нам змогу прояснити «білі плями». Він писав текст, іноді художній, іноді науковий, але з невеличкими натяками на положення реальної ситуації. І такі факти, за які потрібно хапатися, ніби за рятівну соломинку, присутні в усій книзі. Наприклад: «З потурання Франції Росія мобілізувала своє військо на захист Сербії». Досі така інформація замовчувалася різноманітними джерелами, а з цією монографією я змогла розкрити очі на правду.

Які паралелі з сучасністю ви провели?

Маю тільки три основні пункти, що осіли в голові. Говорити про нацистський та путінський режими вже банально, тому:

1. Вбивства Вишиваного та Чорновола. Вони мали широке поширення серед українського народу, займали проукраїнські позиції та розповсюджували свої ідеї де тільки могли. Найцікавіше, що обидва життя забрали або комуністи, або наступники ЦК КПРС. Ще можна було б сказати, що такі ж мотиви були присутні у справах Гонгадзе та Скрябіна.

2. Ситуація в міжвоєнній Австрії подібна до часів президентства Ющенка. З однієї сторони - радикально праві, з іншої - ліві. Через нереалізовану здатність якось узгодити ці дві позиції, австрійський канцлер, як і Ющенко, просто нічого не зробили. Тільки тоді Австрію окупувала Нацистська Німеччина, а в Україні до влади прийшов уряд Януковича.

3. Особливу увагу варто приділити «Бузковому» розділу й відносинам Вілла та Поллет. Історія їхнього розлучення та скандал, у який воно перетворилося, нагадує про суд Джоні Деппа й Ембер Хьорд. Чоловіка безпідставно звинуватила жінка, яка мала геть інші підступні плани, і зламала йому життя. Вілл не зміг посунути Отто, Депп - продовжувати кар'єру актора. Найбільше вражає, що Поллет пізніше одягнула маску герцогині й продовжувати життя з різними коханцями, коли Вільгельм гнів у в'язниці 5 років.

Як ви б розкритикували думку автора? З чим ви не погоджуєтесь і чому?

По правді, тут не так багато моментів, де думку Снайдера можна було б піддати критиці. Але вони є.

Перше, що б я хотіла сказати: цитата «Україна, колишня советська республіка, майже без історії незалежного існування мусила створити цілий апарат незалежної держави, на додачу до демократичної системи й ринку» (4.1) з однієї сторони правильна, бо ми досить довго були переділені під двома державами, та й пізніше зазнавали радикального утиску зі сторони СРСР, але держава - вільна й незалежна - була, хоч і декілька разів й зі значними періодами занепаду. «Київ - місто, де відбувалася українська революція, - розмовляє російською» (4.2) - враховуючи період, коли була написана книга (2010-ті), то столиця тоді справді розмовляла російською, за виключенням деяких «українізованих» оплотів, наприклад Києво-Могилянки. Зараз при спробі заговорити російською мовою в столиці можна отримати не те що штраф, а всенародну ненависть. І коли Отто ніби-то перебільшив, сказавши, що майбутнє Європи вирішиться в Україні (4.3), то він просто дивився в майбутнє: зараз доля не те що Європи, а усієї демократії вирішується на наших теренах.

«Європа була не лише зразком для наслідування, а й об'єднанням, до якої треба було приєднатися» (4.4). Осуджую. Як казав Черчилль: «Ніхто не має союзників, є лише збіг інтересів» (4.5). Снайдер активно пропагує ідею входження України до Європейського Союзу. Мені ця думка взагалі не сподобалась. А от створення альянсу з Великобританією, який нам запропонував ще Джонсон - зовсім інша річ.

Дякую за увагу!

Список літератури:

- 0.0 - <https://vm.tiktok.com/ZMjVRDRbF/>
- 1.1 - ст. 56, «Червоний князь»
- 1.2 - «Чорне», «Червоний князь»
- 2.1 - «Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний) Автобіографія», 1996. Ст. 7
- 2.2 - ст. 62, «Червоний князь»
- 2.3 - «Мемуари Вільгельма Габсбурга», ст 22
- 2.4 - «Чорне», «Червоний князь»
- 2.5 - «Автобіографія», ст. 9, абзац 3
- 3.1 - ст. 78
- 4.1 - ст. 244
- 4.2 - ст. 246
- 4.3 - ст. 246
- 4.4 - ст. 247
- 4.5 - [посилання](#)